

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

เบญญา คงธนอิทธิ

ธนาครกรุงเทพ สาขานิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร

ม.ร.ว. สมพร สุทัศน์ และ เสรี ชัดเข้ม

วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรในโมเดล ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 5 ตัว ได้แก่ ความพึงพอใจแห่งตน แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง สภาพแวดล้อมในการเรียน และการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2552 จำนวน 450 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ มาตรการ ความพึงพอใจแห่งตน มาตรการแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง มาตรการความภาคภูมิใจในตนเอง แบบสอบถาม สภาพแวดล้อมในการเรียน และแบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานด้วยโปรแกรม SPSS และใช้โปรแกรม LISREL 8.80 วิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยการตรวจสอบจากค่าสถิติไค – สแควร์ เท่ากับ 32.08 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 22 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .08 ค่าดัชนีระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.02 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.03 ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความพึงพอใจแห่งตนได้ร้อยละ 37 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจแห่งตน คือ แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง และการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจแห่งตนผ่านทางแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการเรียน และการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก

คำสำคัญ: ความพึงพอใจแห่งตน/ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

A Causal Relationship Model of the Subjective Well-Being of Undergraduate Students

Benya Kongthanaitthi

M.R. Somporn Sudhasani, and Seree Chadcham

College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University, Thailand

Abstract

The purpose of this research was to develop and validate a Causal Relationship Model of the Subjective Well-being of Undergraduate Students. The model consisted of five latent variables: subjective well-being, autonomous motivation, self-esteem, learning environment, and perceived positive feedback. The sample, derived by means of multi-stage sampling, consisted of 450 undergraduate students of Burapha University, in the 2009 academic year. The research instruments were a Subjective Well-being Scale, an autonomous motivation scale, a self-esteem scale, a learning environment scale, and a perceived positive feedback scale. Descriptive statistics were generated using SPSS; causal modeling involved the use of LISREL 8.80.

Result indicated that the model was consistent with empirical data: Chi-square test of goodness of fit = 32.08, $p = .08$, $df = 22$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.95$, $CFI = 1.00$, $SRMR = 0.02$, $RMSEA = 0.03$. The variables in the model accounted for 37% of the variance of subjective well-being. Variables having a statistically significant direct effect on subjective well-being were autonomous motivation, self-esteem, and perceived positive feedback. The variables with statistically significant indirect effects on subjective well-being, affecting through autonomous motivation, and self-esteem, were learning environment, and perceived positive feedback.

Keywords: Subjective Well-being, Causal Relationship Model

ความนำ

ความผาสุกในชีวิตเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาแม้ในภาวะเจ็บป่วยหรือพิการ และในปัจจุบันความผาสุกแห่งตนเป็นเป้าหมายการพัฒนาประชากรในประเทศต่างๆ รวมทั้งเป็นเป้าหมายสำคัญของกลุ่มบุคลากรทางสุขภาพในการดูแลรักษาแก่ผู้ป่วย ความผาสุกในชีวิตมีความหมายเช่นเดียวกับคุณภาพชีวิต ความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ภาวะสุขภาพ ความสุข การปรับตัว (Adjustment) คุณค่าของชีวิต (Value of Life) ความหมายของชีวิต (Meaning of Life) และภาระหน้าที่ของบุคคล (Functional Status) (Orem, 1991; Zhan, 1992)

ความผาสุกในชีวิตเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ซึ่งมีระดับแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้ต่อประสบการณ์ในอดีตและความคาดหวังในอนาคตของแต่ละบุคคล (วาสนา เกษมสุข, 2545) ความผาสุกในชีวิตแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความผาสุกเชิงวัตถุวิสัย (Objective Well – Being) และความผาสุกเชิงจิตวิสัยหรือความผาสุกแห่งตน (Subjective Well – Being) การวัดเชิงวัตถุวิสัยเป็นการวัดสภาวะทางกายภาพจากข้อมูลที่เป็นจริง เช่น รายได้ อาชีพ การศึกษา หน้าที่ทางด้านร่างกาย เป็นต้น (McDowell & Newell, 1987) ซึ่งการวัดเชิงวัตถุวิสัยนี้ ยังมีข้อโต้แย้งกันว่าเป็นการวัดความผาสุกในชีวิตที่ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ ในปี ค.ศ.1957 – 1972 ได้มีการสำรวจในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ประชากรมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ระบบการรักษายาบาลดีขึ้น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น แต่ความผาสุกในชีวิตลดลง โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มั่งคั่ง ดังนั้นนักวิจัยในยุคนี้จึงได้พัฒนาเครื่องมือวัดความผาสุกในชีวิตโดยประเมินจากประสบการณ์ในชีวิต (Life Experience) เรียกว่า การวัดความผาสุกเชิงจิตวิสัยหรือการวัดความผาสุกแห่งตน เป็นการวัดความผาสุกในชีวิตของแต่ละบุคคล โดยขึ้นอยู่กับความรู้จากประสบการณ์ในชีวิต สะท้อนถึงสภาวะทางอารมณ์ เช่น ความปรารถนา ความพึงพอใจ ความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ เป็นต้น ดังนั้นความผาสุกแห่งตนจึงมีความหมายเช่นเดียวกับความผาสุกในชีวิต (Campbell, 1979) ความผาสุกแห่งตน เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุคคล เพราะเป็นการรับรู้ของบุคคลต่อสภาวะแห่งตนในลักษณะของความสุข ความรู้สึทางบวกและความพึงพอใจในชีวิตที่ปรากฏอยู่จริง (จุฑากานต์ กิ่งเนตร, 2539)

บุคคลใดที่มีระดับความผาสุกแห่งตนสูง บุคคลนั้นจะกระทำการสิ่งต่างๆ ตามที่ตนต้องการสามารถตัดสินใจด้วยตนเองที่จะดำเนินการกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายในชีวิตที่วางไว้ พร้อมทั้งยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เปิดโอกาสให้ตนเองได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น มีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (เฉลิมวรรณ เกตุสวัสดิ์, 2546) ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวให้มีความสุขอยู่กับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้เป็นอย่างดี (Diener, Suh, & Oishi, 1997) บุคคลจะมีความผาสุกแห่งตนมากหรือน้อย ย่อมต้องมีปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวข้องมากมาย เช่น บุคคลแวดล้อม สภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตประจำวันและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับ เป็นต้น สำหรับบุคคลทั่วไปเพศน่าจะทำให้ระดับความผาสุกของบุคคลแตกต่างกัน โดยทั่วไปผู้ชายมักจะมีอารมณ์ขัน เชื่อมั่นในตนเอง เปิดเผยกล้าเสี่ยง กล้าเผชิญข้อเท็จจริง ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ แตกต่างจากผู้หญิง ซึ่งจะเคร่งครัดในระเบียบแบบแผน รักษาจารีตประเพณี มีความเขินอาย (ถนอม โถทอง, 2519) แต่ความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาจะแตกต่างกัน เนื่องมาจากเหตุการณ์ที่พวกเขาจะต้องประสบในแต่ละวันที่ต่างกัน หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ การแข่งขันกันในเรื่องการเรียน และ

การเรียนรู้ในวิชาที่ต่างกัน การปฏิบัติงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย และยังรวมไปถึงสภาพแวดล้อมในการเรียนที่แตกต่างกัน (Levesque et al., 2004)

ความสุขไม่ได้มีความสำคัญในระดับบุคคลเท่านั้น หากแต่มีความสำคัญในระดับชาติด้วย เช่น ประธานาธิบดีโทมัส เจฟเฟอร์สัน แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาเชื่อว่า ความสุขเป็นสิ่งจำเป็นมาก จึงระบุไว้ในคำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา โดยกล่าวถึงความเท่าเทียมกันของบุคคลที่จะมีสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุข (Life, Liberty and the Pursuit of Happiness) อย่างไรก็ตามนักวิจัยเกี่ยวกับความสุขยืนยันว่าคนอเมริกันล้มเหลวในการเดินตามแนวทางที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะผลการศึกษาวิจัยล้วนมีหลักฐานชี้ชัดว่าคนอเมริกันไม่มีความสุข ข้อมูลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแม้คนอเมริกันมีอำนาจการซื้อสูง มีการศึกษาสูงขึ้น แต่สถิติทางสุขภาพจิตกลับต่ำลง ความผาสุกในชีวิตน้อยลง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา สภาพของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา ซึ่งผลของความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมทุกระดับ โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่ต้องประสบกับสถานการณ์ทั้งด้านการเรียน และการใช้ชีวิตประจำวันที่แตกต่างกันจากเดิม ลักษณะการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษามีความแตกต่างจากระดับมัธยมศึกษา มีการแข่งขันทางการเรียนสูง สิ่งเหล่านี้ทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดความเครียด มีผลกระทบต่อความผาสุกแห่งตน (วิภาวรรณ ชุ่ม เพ็ญสุขสันต์, จอม สุวรรณโณ และวัลลา ตันตโยทัย, 2544) จากการศึกษาของกรมสุขภาพจิต (2547) ชี้ให้เห็นว่า อายุที่เริ่มมีพฤติกรรมฆ่าตัวตาย ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง ปัจจัยที่กระตุ้นให้มีพฤติกรรมฆ่าตัวตายมากที่สุดคือ ความรู้สึกท้อแท้สิ้นหวังในอนาคต และผิดหวังในการเรียน ไม่มีความสุขในชีวิต

คุณลักษณะเด่นชัดของนักศึกษาร้อยละ 10 ที่มีระดับความสุขสูงสุด และมีอาการบ่งบอกภาวะซึมเศร้าระดับน้อยที่สุด คือ การมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับครอบครัว เพื่อนฝูง และได้ใช้เวลาอยู่ร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ทักษะทางสังคม สัมพันธภาพที่ใกล้ชิดระหว่างบุคคล และแรงสนับสนุนทางสังคม จึงมีความสำคัญต่อการมีความสุข นักปรัชญากรีกชื่ออริสโตเติล (Aristotle) มองชีวิตที่มีความสุขว่าเป็นชีวิต ที่มีคุณธรรมความดีงาม และกล่าวไว้ว่าความสุขที่แท้จริงต้องอาศัยปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ การมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงาม การมีสติปัญญาจิตวิญญาณที่ผ่านการไตร่ตรอง การมีความพอเพียงของความต้องการจำเป็นเรื่องอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการมีโชคดีปราศจากโรคภัยและรอดพ้นจากอุบัติเหตุ และมุ่งมองการเกิดความสุขที่มาจากคนเรามีบางสิ่งที่เป็นเพื่อดำรงชีวิต บางสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตและบางสิ่งที่ทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาในชีวิตซึ่ง Levesque and Pelletier (2003) ชี้ให้เห็นว่าคนเราทำสิ่งใด ๆ เพราะมีแรงจูงใจต้องการได้รับความสุข ต้องการรักษาความสุขให้ยืนยาว และต้องการนำความสุขที่หายไปกลับคืนมา ด้วยเหตุนี้ความสุขจึงเป็นเป้าหมายในชีวิตที่ทุกคนต้องการ และเมื่อใดที่มีการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของชีวิต ความสุขจะถูกเลือกเป็นความปรารถนาในลำดับต้นเสมอ

ในบริบทของการศึกษา Levesque et al. (2004) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง และการให้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก จะเป็นสิ่งที่เพิ่มการรับรู้ความสามารถ และแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง เมื่อนิสิต นักศึกษารู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ มีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง จะส่งผลให้มีความสุขแห่งตน เมื่อมีความสุขแห่งตนนิสิตนักศึกษาก็จะสามารถปรับตัวเข้ากับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย และการเรียนได้ ทั้งนี้ยังส่งผลให้นิสิตนักศึกษาสามารถปฏิบัติงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จในการเรียน

Deci and Ryan (2000) กล่าวว่า ความพึงพอใจแห่งตนจะเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการทางจิตใจประกอบด้วย ความต้องการเป็นตัวของตัวเอง ความต้องการมีความสามารถ และความต้องการมีความสัมพันธ์ ถ้าบุคคลได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจะทำให้การรับรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น มีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และมีความพึงพอใจแห่งตนเพิ่มขึ้น ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม และสังคมจะช่วยเพิ่มการรับรู้ความต้องการความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน ในบริบทของการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนที่เหมาะสม การให้ข้อมูลป้อนกลับที่ส่งเสริมความสามารถ และการสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นตัวของตัวเองจะเอื้อต่อการรับรู้ความสามารถและแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง

นักศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ หากนักศึกษามีความสุข มีสภาพจิตใจที่ผิปกดีจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เป็นปัญหาของสังคม เมื่อสำเร็จการศึกษาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้ สถาบันอุดมศึกษาถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการส่งเสริมด้านจิตใจเยาวชนของชาติให้พัฒนาไปในทางที่ดี นั่นคือการส่งเสริมความพึงพอใจแห่งตน มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมในการที่จะปฏิบัติหน้าที่รับใช้สังคม และประเทศชาติ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้เทคนิควิเคราะห์วิถี (Path Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่อธิบายได้ว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลทางตรง และทางอ้อมต่อความพึงพอใจแห่งตนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา และส่งผลมากน้อยในระดับใด และเป็นประโยชน์ในการอธิบาย พยากรณ์ และควบคุมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลการวิจัยที่ได้จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมระดับความพึงพอใจแห่งตนของนิสิต อันจะส่งผลต่อสุขภาพจิตของนิสิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

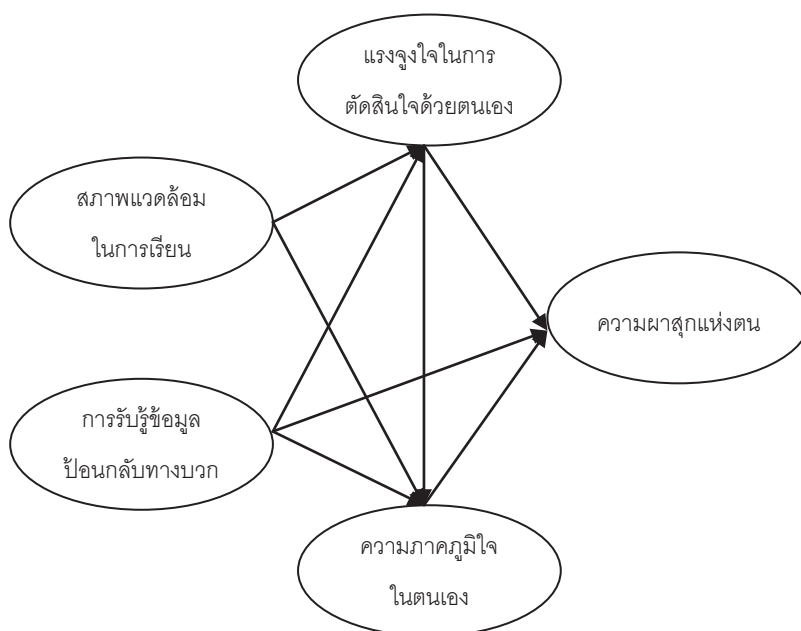
1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีการลิขิตด้วยตนเอง (Self – Determination Theory) ของ Deci and Ryan (2000) กล่าวว่า ความต้องการทางจิตใจ (Psychological Need) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Need) ที่มนุษย์ทุกคนต้องการได้รับ หากความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองบุคคลจะเกิดความพึงพอใจแห่งตน ความต้องการทางจิตใจเป็นสิ่งจำเป็นและเปรียบเสมือนอาหารที่ทำให้จิตใจเจริญเติบโต ความต้องการ ความพึงพอใจ (Need Satisfaction) เป็นองค์ประกอบของความต้องการทางจิตใจประกอบด้วยความต้องการเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ความต้องการมีความสามารถ (Competence) และความต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relatedness) ถ้าบุคคลได้รับการส่งเสริมความต้องการความพึงพอใจ จะทำให้การรับรู้ความสามารถ (Perceived Competence) เพิ่มขึ้น มีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตัวเอง (Autonomous Motivation) และจะนำไปสู่ความพึงพอใจแห่งตน (Subjective Well – Being) หรือความสุข (Happiness) ซึ่งการรับรู้ความต้องการความพึงพอใจเพิ่มขึ้นได้จากปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและสังคม Deci and Ryan ได้เสนอแนะว่า การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนที่เหมาะสม การให้ข้อมูลป้อนกลับที่ส่งเสริมความสามารถ และการสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นตัวของตัวเอง จะทำให้ได้กรับรู้ข้อมูลทางบวก และมีแรงจูงใจในการตัดสินใจ

ด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดความผาสุกแห่งตนด้วยเช่นกัน งานวิจัยของ Levesque et al. (2004) แสดงให้เห็นว่า สภาวะการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อความผาสุกแห่งตน งานวิจัยของ Zaff et al. (2002) แสดงให้เห็นว่า เด็กวัยรุ่นที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ จะไม่สามารถเผชิญกับปัญหาหรือความเครียดได้ แต่เด็กวัยรุ่นที่รับรู้ความสามารถของตนเองสูง พวกเขาจะมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น ถ้าเผชิญกับปัญหาต่างๆ งานวิจัยของ Williams and Deci (1996) แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาแพทย์ที่มีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง จะมีความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ Schimmack and Diner (2003) ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง จะมีความผาสุกแห่งตนสูงด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรสภาพแวดล้อมในการเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรความผาสุกแห่งตนผ่านตัวแปรแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเอง
2. ตัวแปรการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวกมีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมต่อตัวแปรความผาสุกแห่งตนโดยอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเอง
3. ตัวแปรแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง มีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมต่อตัวแปรความผาสุกแห่งตน โดยอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความผาสุกแห่งตน

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็น นิสิตระดับปริญญาตรีทุกระดับชั้นปี ของมหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2552 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ดังนี้

1. จำแนกนิสิตออกเป็น 3 กลุ่มสาขาวิชา คือ

1.1 กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว

1.2 กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร คณะสาธารณสุขศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

1.3 กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ และคณะศิลปกรรมศาสตร์

2. สุ่มคณะจาก 3 กลุ่มสาขาวิชาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มสาขาวิชาละ 2 คณะ ดังนี้ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ รวมทั้งสิ้น 6 คณะ

3. สุ่มนิสิตจากคณะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนจำนวนนิสิตในแต่ละคณะ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มสาขาวิชาละ 150 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 450 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของนักศึกษาได้แก่ เพศ และคณะที่ศึกษา

2. มาตรวัดความผาสุกแห่งตน มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยนำมาตรวัดความรู้สึกทางบวก และความรู้สึกทางลบของ สาริณี วิเศษสร (2540) มาปรับปรุงด้านภาษาจำนวน 28 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .84

3. มาตรวัดความภาคภูมิใจในตนเอง มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยนำมาตรวัดความภาคภูมิใจในตนเองของ สุกัญญา มหัทธนนันท์ (2544) มาปรับปรุงด้านภาษา และเพิ่มเติมข้อคำถาม จำนวน 35 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .90

4. แบบสอบถามแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากแบบสอบถามที่ Ryan and Connell (1989) สร้างขึ้น จำนวน 35 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .78

5. แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากแบบสอบถามที่ Levesque et al. (2004) สร้างขึ้น จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .91

6. แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในการเรียน มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยนำแบบสอบถามสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของ อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์ (2543) มาปรับปรุงด้านภาษา จำนวน 18 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .83

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากนิสิตระดับปริญญาตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่วันที่ 1 – 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 ได้แบบสอบถามกลับคืนมาที่มีความสมบูรณ์ และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ทั้งสิ้น จำนวน 450 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

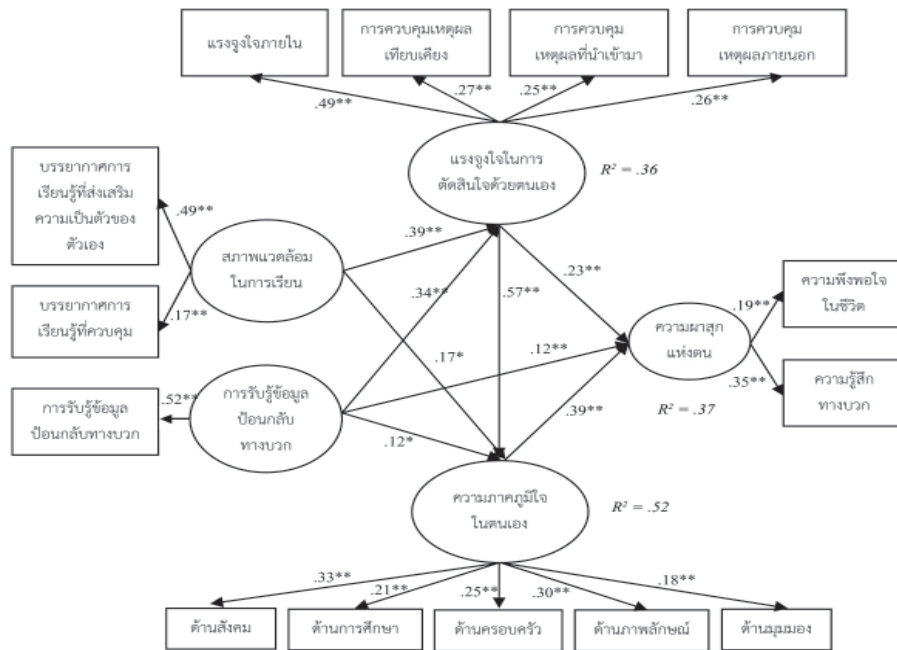
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงของตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายความความเบ้ และค่าความโด่ง โดยใช้โปรแกรม SPSS
2. วิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยใช้โปรแกรม SPSS
3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแต่ละตัว โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80
4. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าสถิติไค-สแควร์ เท่ากับ 32.08 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .08 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 22 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.02 ค่าดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.03 กราฟคิวพล็อตมีความชันต่ำกว่าเส้นทแยงมุม มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ 2.96 โดยค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรแต่ละตัวมีค่าค่อนข้างสูง และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรตาม คือ ตัวแปรความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเท่ากับ .37 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ร้อยละ 37 ดังภาพที่ 2 และตารางที่ 1

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามโมเดลสมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรผล	แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง			ความภาคภูมิใจในตนเอง			ความพึงพอใจแห่งตน		
ตัวแปรสาเหตุ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
สภาพแวดล้อมในการเรียน	.39**	-	.39**	.39**	.22**	.17*	.23*	.23*	-
	(.06)	-	(.06)	(.06)	(.04)	(.02)	(.04)	(.04)	-
การรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก	.34**	-	.34**	.31**	.19**	.12*	.31**	.19*	.12*
	(.05)	-	(.05)	(.05)	(.03)	(.02)	(.05)	(.03)	(.02)
แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง	-	-	-	.57**	-	.57**	.43**	.20*	.23*
				(.08)	-	(.08)	(.07)	(.07)	-
ความภาคภูมิใจในตนเอง	-	-	-	-	-	-	.39**	-	.39**
							(.06)	-	(.06)

ค่าสถิติไค-สแควร์ = 32.08; $p = .08$; $df = 22$; GFI = 0.99; AGFI = 0.95; SRMR = 0.02; RMSEA = 0.03; CFI = 1.00 R-SQUARE ของแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง และความพึงพอใจแห่งตนเท่ากับ .36, .52 และ .37 ตามลำดับ

หมายเหตุ. ** $p < .01$, * $p < .05$; TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง
ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามลำดับเป็นดังนี้ ตัวแปรที่ส่งผลสูงสุดคือ ความภาคภูมิใจในตนเอง (มีค่าเท่ากับ .39 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) แสดงว่าความภาคภูมิใจในตนเองเป็นสาเหตุทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจแห่งตน รองลงมาคือ แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง (มีค่าเท่ากับ .23 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) แสดงว่า การมีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเองเป็นสาเหตุทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจแห่งตน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเอง (มีค่าเท่ากับ .39 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) แสดงว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นสาเหตุทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจแห่งตน ตัวแปรความพึงพอใจแห่งตน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง (มีค่าเท่ากับ .23 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) แสดงว่า การมีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นสาเหตุทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจแห่งตน ประการสุดท้ายตัวแปรความพึงพอใจแห่งตน ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก (มีค่าเท่ากับ .12 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) แสดงว่า การรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวกเป็นสาเหตุทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจแห่งตน

การมีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเองนอกจากจะส่งอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาแล้ว ยังส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านความภาคภูมิใจในตนเอง แสดงว่าการมีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเองทำให้นักศึกษามีความภาคภูมิใจในด้านต่าง ๆ ของตนเอง

การรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก นอกจากจะส่งอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาแล้ว ยังส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง แสดงว่า เมื่อนักศึกษารับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก จะทำให้นักศึกษามีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเองได้ และทำให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงว่าแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเองระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .70 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงที่มีค่าต่ำสุดคือ ตัวแปรสภาพแวดล้อมในการเรียนกับตัวแปรการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .32 แสดงว่าสภาพแวดล้อมในการเรียนมีความสอดคล้องตรงกันกับการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวกไม่มากนัก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบตามสมมติฐานการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมในการเรียนส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษา โดยส่งผ่านตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเอง และแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง เป็นการวัดการรับรู้ของนักศึกษาว่าครูอาจารย์ส่งเสริมหรือให้โอกาสนักศึกษาสามารถริเริ่มกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาและรู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับของครูอาจารย์ ได้รับการเอาใจใส่จากครูอาจารย์ และมีอิสระในการเรียน ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเป็นสุข เพราะได้อิสระในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการ และได้รับการยอมรับในความสามารถ นักศึกษาจะเกิดความพอใจ

บรรยากาศในชั้นเรียนที่ควบคุม เป็นการวัดการรับรู้ของนักศึกษาว่าครูอาจารย์ส่งเสริมการเรียน โดยใช้การให้รางวัลหรือการลงโทษเป็นการควบคุมพฤติกรรมของนักศึกษา ครูอาจารย์จะทำหน้าที่เป็นผู้ออกคำสั่ง และกำหนด

แบบแผนต่าง ๆ ขึ้นเองตามลำพัง ถ้าเป็นการควบคุมโดยการให้รางวัล และเป็นการเรียนที่มีระบบแบบแผน จะทำให้นักศึกษาเกิดความพอใจ และมีความสุขเพราะมีความกดดันน้อย ทำให้นักศึกษามีแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง จนทำงานสำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งนำไปสู่ความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Grolnick and Ryan (1989) ได้ศึกษารูปแบบของบิดามารดาที่มีความเกี่ยวข้องกับการกำกับตนเองและความสามารถในการเรียนของเด็ก กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ปกครองของเด็กและครูจาก 20 ชั้นเรียน นักเรียน 480 คน บิดา 300 คน มารดา 350 คน พบว่า การรับรู้สภาพแวดล้อมที่มีความกดดันน้อย และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวกเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเองมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และจะเป็นการเพิ่มความสามารถของนักเรียน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Williams and Deci (1998) ที่ศึกษาความสำคัญของการส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง ในการศึกษาทางการแพทย์และนักศึกษาฝึกหัด พบว่า การเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเองจะส่งผลทางบวกต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียน ทำให้ทำงานได้สำเร็จ และมีความสุข

2. การรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวกส่งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาโดยอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเอง และ แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง แสดงว่า ถ้าครูให้คำชม หรือบอกผลการกระทำของนักศึกษา ก็จะทำให้ให้นักศึกษารู้ว่าผลการกระทำของตนเองเป็นอย่างไร อยู่ในระดับไหนถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ถ้าเป็นคำชมก็จะเกิดความพอใจ ถ้าหากได้รับคำตำหนิหรือเป็นไปในทางลบ ก็จะสามารถแก้ไขการกระทำนั้นได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Russell (1994 อ้างถึงใน จริยา พันธุ์วิทยากุล, 2543) กล่าวว่า การให้ข้อมูลป้อนกลับเป็นการรายงานให้บุคคลทราบถึงสิ่งที่ปฏิบัติว่ามีมาตรฐานหรือไม่ เพื่อที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปฏิบัติของเขาให้ถูกต้อง เมื่อนักศึกษารับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก จะส่งผลทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจแห่งตน จากแนวคิดของ Deci and Ryan (2000) และผลงานการวิจัยที่รวบรวมได้ให้ผลสอดคล้องกันว่าการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวกมีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจแห่งตน โดยผ่านทางแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lucas et al. (1996) ที่พบว่า ความภาคภูมิใจที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวกเป็นตัวบ่งชี้ที่แข็งแกร่งของความพึงพอใจแห่งตน

3. แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาโดยอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านตัวแปรความภาคภูมิใจในตนเอง ผลการวิจัยนี้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย Deci and Ryan กล่าวว่า การวัดระดับแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเองนั้นวัดจาก 4 องค์ประกอบ ดังนี้ การควบคุมเหตุผลภายนอก การควบคุมเหตุผลที่ส่งออก การควบคุมเหตุผลเทียบเคียง และแรงจูงใจภายใน องค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ สามารถวัดระดับแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง แสดงว่า เมื่อนิสิตได้รับการตอบสนองความต้องการจากสิ่งต่างๆ เช่น ได้รับรางวัล หรือสามารถทำงานสำเร็จจากความกังวล (ในระดับที่พอเหมาะ) หรือสามารถตอบสนองความต้องการความสำเร็จจากความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งนำไปสู่ความสุข ความพึงพอใจในชีวิต ทำให้นิสิตสามารถแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากการตัดสินใจด้วยตนเอง จะส่งผลให้นิสิตมีความพึงพอใจแห่งตนมากสอดคล้องกับการศึกษาของ Reis et al. (in press) ที่ศึกษาบทบาทของ

ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถและความสัมพันธ์ที่มีผลต่อความผาสุกในแต่ละวัน พบว่า การบรรลุผลตามความต้องการ 3 อย่าง คือ ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถและความสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อความผาสุกของบุคคลในแต่ละวัน และการศึกษาของ Kasser and Ryan (1999) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของความต้องการด้านจิตใจสำหรับความต้องการเป็นตัวของตัวเองกับความต้องการความสัมพันธ์ที่มีต่อความมีชีวิตชีวา ความผาสุก และความตายในโรงพยาบาลเอกชนขนาดเล็กในประเทศเยอรมัน พบว่า การส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง และความสัมพันธ์เป็นตัวพยากรณ์ถึงความผาสุกแห่งตนของผู้ป่วย สอดคล้องกับการศึกษาของ Ryan and Grolnick (1986) ได้ศึกษาเรื่อง ความแตกต่างของบุคคลในการรับรู้ความเป็นอิสระ และการถูกควบคุมในชั้นเรียนกับนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการตัดสินใจด้วยตนเอง และรับรู้ว่าครูของเขาส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเอง ให้ความรัก ความอบอุ่นก็จะทำให้เขารู้สึกว่าตนเอง มีความสามารถในการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน และมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนที่รับรู้ว่าเขาถูกควบคุมโดยครู

4. ความภาคภูมิใจในตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อความผาสุกแห่งตนของนักศึกษามากที่สุด ผลการวิจัยข้อนี้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เพราะความภาคภูมิใจเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในความดีงามของตน ทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง เชื่อมั่นในความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ทำให้รับรู้และรู้สึกว่าคุณค่า มีความยินดีในการมีชีวิต มีความสนุกสนาน ร่าเริง มีอิสระในการแสดงความรู้สึก มีอารมณ์ขัน ทนต่อความกดดันได้ แสดงว่านักศึกษาที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง จะทำให้นักศึกษา มีความผาสุกแห่งตนมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Pope (1988 อ้างอิงใน สุภัญญา มหัทธนนันท์, 2544) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านครอบครัว ด้านภาพลักษณ์ของตนเอง และด้านมุมมองภาพรวม ถ้านักศึกษามีความภาคภูมิใจในตนเองทั้ง 5 ด้าน จะส่งผลให้นักศึกษามีความผาสุกแห่งตน โดยใช้แบบสอบถามความสุขของออกซ์ฟอร์ด (Oxford Happiness Questionnaire: OHQ) พบว่า แบบสอบถามความสุขนี้ใช้ประเมินความผาสุกแห่งตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเองสูงมาก

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าตัวแปรหรือปัจจัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง การรับรู้ข้อมูลป้อนกลับทางบวก และสภาพแวดล้อมในการเรียนสามารถทำนายความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยบูรพาได้ครบทุกตัวแปร เนื่องจากตัวแปรในโมเดลสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกตัวแปรแฝง และทุกเส้นความสัมพันธ์ แต่สามารถทำนายได้เพียงร้อยละ 37 ซึ่งถือว่าเป็นผลการทำนายในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในช่วงก่อนสอบปลายภาคประมาณ 2 สัปดาห์ และเป็นเวลาที่นักศึกษากำลังเตรียมตัวสอบอย่างเข้มข้น จึงทำให้นักศึกษาอาจไม่ตั้งใจตอบแบบสอบถามเท่าที่ควรก็ได้ เพราะกังวลในการสอบ จึงได้ผลการทำนายต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยนี้พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรความผาสุกแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คือ ความภาคภูมิใจในตนเอง แรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง และการรับข้อมูลป้อนกลับทางบวก ดังนั้นควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษามีความผาสุกแห่งตนเพิ่มขึ้นดังนี้

1. คณะ และภาควิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยร่วมมือกันในการสนับสนุนและสร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้เกิดขึ้นแก่นักศึกษา โดยดำเนินการผ่านกลไกด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านครอบครัว ด้านภาพลักษณ์ของนักศึกษา และด้านมุมมองภาพรวมของนักศึกษา โดยครูอาจารย์จะต้องร่วมมือกันกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจในการศึกษาแก่นักศึกษา

2. ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจในตนเองถึงความสามารถของเขา นักศึกษาจะได้มีกำลังใจในการเรียน และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

การทำวิจัยต่อไป

1. การวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นเพียงตัวแทนของนักศึกษากลุ่มหนึ่งเท่านั้น ซึ่งควรมีการนำโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนไปศึกษากับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ด้วย เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของโมเดลที่สร้างขึ้น

2. ควรมีการวิจัยโดยใช้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความพึงพอใจแห่งตนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multi Group Analysis) เช่น กลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด กับกลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยปิด หรือกลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2547). จิตพยาธิสภาพของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมฆ่าตัวตาย. วันที่ค้นข้อมูล 8 มีนาคม 2548, เข้าถึงได้จาก <http://dmh.moph.go.th/abstract/detail.asp?id=1758>.

จริยา พันธุ์วิทยากุล. (2543). ผลของการให้ข้อมูลย้อนกลับและความรู้ต่อการใช้อุปกรณ์ป้องกันของพยาบาล.

วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลด้านการควบคุมการติดเชื้อ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จุฬากานต์ กิ่งเนตร. (2539). ผลของระบบการพยาบาลแบบสนับสนุนและให้ความรู้ต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งเม็ดโลหิตขาวที่ได้รับเคมีบำบัด. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลด้านการควบคุมการติดเชื้อ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เฉลิมวรรณ เกตุสวัสดิ์. (2546). ผลของการระลึกถึงความหลังแบบกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบภวนิยมแบบกลุ่มที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ถนอม โถทอง. (2519). การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของครูที่มีต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วาสนา เกษมสุข. (2545). ความพึงพอใจของผู้ดูแลเด็กพัฒนาการล่าช้าที่มารับการรักษาที่ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ. การค้นคว้าอิสระปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วิภาวรรณ ชุ่ม เพ็ญสุขสันต์, จอม สุวรรณโณ และวัลลา ตันตโยทัย. (2544). *ความเครียด การเผชิญความเครียด และความผาสุกในชีวิตของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1. งามาบดีพยาบาลสาร มหาวิทยาลัยมหิดล*, 8(2), 90 – 109.
- สาริณี วิเศษสร. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อว่าโลกนี้มีความยุติธรรม กับความรู้สึกที่ดีเชิงอัตวิสัยของนิสิต ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สุกัญญา มหัทธนนันท์. (2544). *เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ กับการใช้กิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์ เด็กหญิงจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ. (2543). *การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแรงจูงใจภายใน: ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจภายใน: รายงานวิจัยฉบับที่ 76. กรุงเทพฯ: สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- Campbell, A. (1979). Subjective Measures of Well-Being. *American Psychology*, 31(1), 117 – 124.
- Diener, E., Suh E., & Oishi, S. (1997). *Recent Findings on Subjective Well – Being*. Retrieved August 10, 2004, from <http://www.psych.uiuc.edu/~ediener/hottopic/paper1.html>.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and Well-being. *American Psychologists*, 55(1), 68 – 78.
- Grolick, S. W., & Ryan, M. R. (1989). Parent styles associated with children’s self – regulation and competence in schools. *Journal of Educational Psychology*, 81(2), 143 – 154.
- Kasser, V., & Ryan, R. M. (1999). The relation of psychological needs for autonomy and relatedness to vitality, well-being, and mortality in a nursing home. *Journal of Applied Social Psychology*, 25(3), 853 – 872.
- Lucas, R.E., Diener, E., & Suh, E. (1996). Discriminant validity of well-being measures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(3), 616 – 628.
- Levesque, C., & Pelletier, L. G. (2003). On the Investigation of Primed and Chronic Autonomous and Heteronomous Motivational Orientations. *Society for Personality and Social Psychology*, 29(12), 1570 – 1584.
- Levesque, C., Stanek R.L., Zuehlke, N.M., & Ryan, M.R. (2004). Autonomy and Competence in German and American University Students: A Comparative Study Based on Self – Determination Theory. *Journal of Educational Psychology*, 96(2), 68 – 84.
- McDowell, I., & Newell, C. (1987). *Measuring health: A guide to rating scales and questionnaires*. New York: Oxford University.

- Orem, O. E. (1991). *Nursing: Concepts of practice* (4th ed.). St. Louis: Mosby Year Book.
- Reis, H. T., Sheldon, K. M., Gable, S. L., Roscoe, J., & Ryan, R. M. (in press). Daily well-being: The role of antonym, competence, and relatedness. *Personality and Social Psychology Bulletin*.
- Ryan, R. M., & Connell, J. P. (1989). Percieved locus of causality and internalization,: Examining reasons for acting in two domains. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(2), 749 – 761.
- Ryan, R. M., & Grolnick, W. S. (1986). Origins and pawns in the classroom: Self – report and projective assessments of individual differences in children’s perceptions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(2), 550 – 558.
- Schimmack, U., & Diner, E. (2003). Predictive validity of explicit and implicit self-esteem for subjective well-being in four cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 35(2), 209 – 223.
- Williams, C. G., & Deci, E. L. (1998). Internalization of self-determination theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(4), 767 – 779.
- Zaff, J. F., Calkins, j., Bridges, J. L., & Margie, N. G. (2002). *Promoting Positive Mental and Emotional Health in teens : Some Lessons from Research*. Retrieved November 20, 2004, from <http://www.chiltrends.org/Files/K5Bref.pdf>.
- Zhan, L. (1992). Quality of life: conceptual and measurement issues. *Journal of Advanced Nursing*, 17, 795 – 800.